

Forekomst og oppdagelse av rusmiddelbruk i en psykiatrisk avdeling

Jon Mordal, lege

(jon.mordal@piv.no)

Hvorfor være opptatt av rusmiddelbruk blant psykiatriske pasienter?

- 1) Vanlig
- 2) Implikasjoner
- 3) Underdiagnostisert

1) Forekomst av ruslidelser blant psykiatriske pasienter på sykehus

Referanse	Land	N	Setting	Metode	Forekomst
Modestin (1997)	Sveits	417	Akutt	Kliniske data	48%
Hansen (2000)	Danmark	376	Akutt	SCAN	50%
Helseth (2008)	Norge	60	Psykose 18-40 år	SCID	50%
Fløvig (2008)	Norge	227	Akutt	ICD-10-R	32%
Mordal (2011)	Norge	325	Akutt	Kliniske data / MINI	42%

2) Implikasjoner av samtidig rusmisbruk hos psykiatriske pasienter

- Høyere dødelighet
- Redusert compliance
- Økt frekvens av innleggelser
- Økt risiko for utagering, selvskading, hjemløshet og fengselsopphold
- Dårligere prognose
 - Blant de faktorer som forverrer utsiktene mest

Ruskartlegging er viktig

3) Underdiagnostisert

- Klinikere spør ikke
- Metodiske svakheter
 - Anamnese, selvrappport, intervju, laboratoriedata
 - Mangel på retningslinjer

- *KOMMER 2011:*
Nasjonal faglig retningslinje for utredning, behandling og oppfølging av personer med samtidig rus - og psykisk lidelse
- Utredning av psykisk helse og rusbruk i ulike populasjoner
 - Screening
 - Kartlegging
 - Diagnostisering

(Helsedirektoratet, 2011, kap. 7)

Hos pasienter med kjent psykisk lidelse...

- Screening for alkohollidelse anbefales gjort med verktøyene CAGE eller **AUDIT**
- Screening for stofflidelse anbefales gjort med **DUDIT**
- Det anbefales kartlegging av ulike sider av pasientens motivasjon for endring med verktøyene SATS, **DUDIT-E** eller Alkohol-E

(Helsedirektoratet, 2011, kap. 7)

- **AUDIT og DUDIT**
 - Korte, validerte selvutfyllings skjemaer
 - Kartlegger problematisk bruk av alkohol og illegale rusmidler siste år
 - Beregne score
 - 0-4 poeng for hvert spørsmål
 - Finn total sum
 - Cut-off for mulig problematisk bruk (hazardous)
 - AUDIT: 5 for kvinner, 8 for menn
 - DUDIT: 2 for kvinner, 6 for menn

DUDIT-E

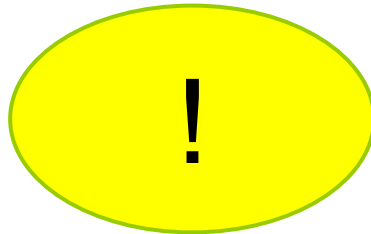
- Nytt instrument (2007)
- 63 spørsmål, 10-15 minutter
- Bygger på
 - Endringshjulet og endringsfokuset rådgivning
 - "Readiness-to-change Questionnaire"
 - +++

DUDIT-E

- Pasientene liker det!
- Inviterer til felles undring
 - Hva taler for rus?
 - Hva taler mot rus?
 - Hva tenker du om fremtiden?
- Bidrar i en endringsprosess...?
- 2010: AUDIT-E på norsk

(www.helsebiblioteket.no)

- Lovisenberg Diakonale Sykehus, psyk. avd.
 - ALLE pasienter fyller ut AUDIT og DUDIT
 - Over cut-off: AUDIT-E og/eller DUDIT-E

Laboratorieprøver

- Screening for ruslidelse ved bruk av urin-, blod-, spytt- eller pusteprøve bør vurderes som supplement til annen type screening spesielt i psykiatriske akuttavdelinger

(Helsedirektoratet, 2011, kap. 7)

Urinprøver

- Fordeler
 - Øker generell oppmerksomhet for rus
 - Objektivt mål i kartlegging og behandling
- Ulemper
 - Mistillit til pasienten
 - Konsekvenser av positivt svar?
 - "Stix" mange falske positive og negative
 - Sier ikke noe om akutt rus nødvendigvis

Fremtiden?

- Hår
 - Siste års rusbruk
- Spytt
 - Aktuell rusbruk (siste døgn), godt samsvar med blod
- Blod
 - Aktuell rusbruk + konsentrasjon og sentralnervøs påvirkning

Rus i akuttpsykiatrien

Doktorgradsprosjekt

Lovisenberg Diakonale Sykehus

Sørlandet Sykehus HF, Arendal

Nasjonalt folkehelseinstitutt

Senter for rus- og avhengighetsforskning

Hovedmål

- 1) **Forekomst av rusbruk** og ruspåvirkning
- 2) Rusbruk *versus* symptomer, diagnose, liggetid
- 3) Legevurdering og urin hurtigtest *versus* avanserte rusmiddelanalyser

Materiale

- Forprosjekt 2003, LDS
- Hovedprosjekt 2006-07
 - 309 psykiatriske pasienter LDS
 - 47 psykiatriske pasienter Arendal

Metode

- Klinisk vurdering av lege
- Selvutfyllingsskjemaer
 - AUDIT og DUDIT
- Strukturert diagnostisk intervju
 - MINI internasjonalt psykiatrisk intervju
- Data fra journal
 - Diagnoser
 - Urin hurtigtest

Metode

- Rusmiddelanalyser i blod og urin
 - Analysert for alkohol, legale og illegale midler
 - » > 30 ulike substanser
 - Screening og bekreftelse
 - » 2-trinns analyse

Forekomst av rusmidler i blod/urin (%)

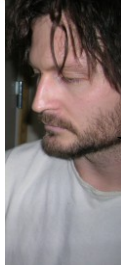
	Lovisenberg		Arendal
	2007 N = 298	2003 N = 100	2007 N = 43
Positiv prøve	63	63	74
≥ 3 stoffer	17	19	23
Legale medikamenter	46	47	61
Benzodiazepiner	43	40	58
Diazepam (Sobril®)	34	34	54
Flunitrazepam (Rohypnol®)	6	5	5
Klonazepam (Rivotril®)	11	10	9
Nitrazepam (Apodorm®)	11	5	9
Morfin	8	7	7
Metadon	3	9	2
Alkohol	12	8	14
Illegale stoffer	28	36	30
(Met)amfetamin	16	22	21
Hasj	18	17	23
Kokain	2	2	0

(Mordal, 2011)

Rusmidlenes betydning for innleggelsen?

Annenhver
innleggelse
rusrelatert

Hver tredje
pasient
ønsket hjelp

Konklusjon

- Høy forekomst av rusbruk og ruslidelser blant pasienter på psykiatrisk avdeling
- Rusmiddelkartlegging for alle
 - ”Håp” selv ved korte innleggelser
 - Pasientene ønsker hjelp
- Ulike metoder
 - AUDIT, DUDIT og AUDIT-E, DUDIT-E
 - Biologisk materiale
 - Urinprøver
 - Blod, spytt, hår